

**Ігор ГАВРИШКЕВИЧ:
«Бути українцем
лише за походженням –
недостатньо.
Потрібно відчувати
та пережити свою
причетність до рідного»**

Фото Ольги ПРОКОПЧУК.

Лариса МАРЧУК
(Львів)

Кожен із нас приходиться у цей світ зі своїми талантами. Але не кожен здатен їх виявити й реалізувати. Кому це вдається, того вважають успішним. Такою непересічною особистістю є художник, депутат Львівської міської ради, директор музею-заповідника «Личаківський цвинтар» Ігор ГАВРИШКЕВИЧ.

Сьомий серед дев'яти

Коли в сім'ї росте дев'ятеро дітей, то батькам часто не вистачає часу, щоб визначати й плекати їхні таланти: велику сім'ю передусім необхідно нагодувати й одягнути. Саме в такій багатодітній родині в селі Липовець на Яворівщині Львівської області народився Ігор Гавришкевич. Він був сьомим серед братів і сестер. Хоч би яку роботу йому доручали батьки, все хлопцеві вдавалося. Однак до сільської праці його не тягнуло. Мав бажання творити прекрасне, як і матуся. А вона любила вишивати, і була знана тим, що виготовляла тканине золотом і сріблом убрання для священників. Протягом життя створила 86 таких фелонів. А батько був неперевершеним у селі казкарем і оповідником різних історій. Напевно, ці батьківські гени трансформувалися у сільському хлопчаківі у характерні для нього таланти, які йому й належало виявити.

– Ще в дитинстві я багато малював і мріяв побачитися та поспілкуватися зі справжнім художником, – каже Ігор Гавришкевич. – Але в нашому селі були тільки дерев'яна церква, по-

чаткова школа, а ознакою цивілізації вважалися новий магазин і аптека.

Та бажання хлопця почув Усевішній і в село, яке належало до прикордонної зони, приїхав працювати знаний львівський скульптор Лука Біганич.

Із щоденника: «Не знаю головної причини гостювання в 1960-х роках у нас вдома відомого скульптора зі Львова Луки Біганича. Чи то він побачив мою старшу сестру Анну, яку він через схожість її з молодою Лесею Українкою взяв за натурницю для створення скульптурного образу, чи то через мамині різноманітні хатні вишиванки, чи церковні раритети (рушники, фелони для священників), але його захопила наша сім'я, і він якийсь час підтримував з нами зв'язок».

Тоді й випала нагода школяреві спілкуватися зі справжнім митцем. Зрозумів Ігор, що необхідно вчитися, розраховувати тільки на свої сили. У сусідньому селищі Івано-Франкове вступив до художнього училища за спеціальністю різьба по дереву. І хоча Яворівщина здавна славилася виготовленням дерев'яних дитячих

іграшок, на той час промисел був незаслужено забутий. І от завдяки навчанню в училищі Ігор Гавришкевич дізнався про тонкощі ремесла, згодом організував обласну виставку дерев'яної дитячої іграшки. Про історію та відродження яворівської забавки навіть написав статтю. В училищі навчався з цікавістю, одночасно захопився спортом, три роки тренувався в секції вільної боротьби, яка загартувала його фізично. Це юнакові особливо знадобилося, бо через матеріальну скруту родини йому доводилося заробляти на розвантажувальні вагонів. Училище закінчив із відзнакою.

В армії був головним художником з оформлення плакатів, служив в Азербайджані, в Баку. Там юному митцеві посміхнулася доля – зустрічі, знайомства з людьми, які сприяли розширенню світогляду.

Із щоденника: «Мої плакати були дуже кольорові, яскраві й це захоплювало військових керівників. В армії я підтримував спортивну виправку, займаючись вільною боротьбою, оволодів основними навичками з боксу».

Іконостас замаскував під холодильник

Після служби в армії вступив до Львівського інституту прикладного і декоративного мистецтва (Львівська академія мистецтв) на вечірнє відділення, бо вдень працював.

– Це був час, коли я з жадобою поринув у навчання, – пригадує Ігор Степанович. – Адже академічна освіта – необхідна теоретична база знань для митця. Я багато читав класиків, вивчав французьких імпресіоністів. До того ж багато малював і заробляв, де тільки міг: оформлював інтер'єри громадських закладів, магазинів тощо.

Якось приїхав Ігор у рідне село й мама розповіла, що влада хоче закрити церкву, мовляв, вона занедбана, має старий іконостас. Щоб урятувати храм, треба було швидко його відновити. Малювали іконостас разом із колегою-художником Іваном Крисевичем таємно у Львові, бо могли бути неприємності. Коли роботу завершили, виникла проблема: в який спосіб доставити його в село непомітно, адже це прикордонна зона, де всі вантажі перевіряє варт.

Із щоденника: «...Я знайшов коробку з-під холодильника і запакував туди всі елементи іконостасу. Обтяжка з металевими стрічками та інструкції справляли враження ніби-то щойно придбаного й поміщеного в автомобіль побутового товару... Потім мати мені розповідала, що в селі партійні діячі в багатьох випитували, хто був організатором і художнім виконавцем цього, але нічого не дізналися, бо односельчани все списали на одного зі старожилів, який незадовго перед тим помер».

«Товариство Лева»

Кажуть, щоб виявити в собі той чи інший талант, треба опинитися в потрібному для цього середовищі і в потрібний момент. Внутрішнє чуття, яке підказувало, як зробити правильний вибір у відповідальні моменти життя, ставало для Ігоря Гавришкевича дороговказом. Треба було тільки розважливо, без метушні, до нього прислухатись. І коли він чув таку підказку, починав розуміти, чому батьки хотіли, щоб син став священником. Відтак довіряв своїй інтуїції і самовіддано поринав у роботу. Працював щиро і з цілковитою віддачею. У 1987 році у Львові неформальне об'єднання «Товариство Лева» розпочало відродження національних традицій – колядок, щедрівок, святкування Різдва, Великодня, Івана Купала та ін. Ігор Гавришкевич із неабияким ентузіазмом захопився цими акціями, ставши їх активістом.

Із щоденника: «Гурт молоді zorganizувався у «Товариство Лева». Найперший вертеп, в якому ніхто з його персонажів нічого не говорив, був лише традиційно одягнений. Ми, зібравшись біля оперного теат-

ру, пройшли до парку культури, викидаючи чималой ажіотаж у львів'ян і переляк місцевій владі. «Товариство Лева» мало три основні секції: етнографічну, історичну і музичну».

Ігор Гавришкевич відповідав за етнографічну секцію, яка організувала виставки народних ремесел, – яворівська іграшка, гаварецька чорна кераміка, вернісажі у дворі Бернардинського комплексу. Діяльність «Товариства Лева» настільки активізувала суспільно-просвітницьке життя у Львові та області, що стала підґрунтям для створення Товариства української мови. Після цього розпочалися у Львові політичні мітинги, де вперше з'явилась українська національна символіка. Усі члени «Товариства Лева» були учасниками цього історичного національно-визвольного руху. Саме тоді під час активних політичних процесів Ігор Гавришкевич остаточно сформував власний світогляд як митець і політик. «Бути українцем лише за походженням – замало. Треба відчувати, пережити свою причетність до усього рідного», – сказав він собі.

Читаючи сьогодні спогади Гавришкевича про події, які відбувалися на злами 1980–1990-х років, відчуваєш його ностальгію за найкращими, яскравими моментами в житті свідомих українців, у середовищі котрих і реалізував він свої таланти.

Юрист серед художників

Оскільки Ігор Гавришкевич брав безпосередню участь у творенні образу незалежної суверенної України, то це стало вирішальним чинником у визначенні тематичної спрямованості його живопису. Митця захопила героїчна історія України. На полотнах художника – історичні постаті, але з обличчями його сучасників. Стиль і манеру написання своїх творів Гавришкевич обрав, за його визначенням, українські.

Із щоденника: «Фактично й об'єктивно український стиль є. Він був у нашому малярстві. В усьому нашому мистецтві. В усій нашій культурі. Прагну увійти в нього».

Живопис Ігоря Гавришкевича не сплутаєш з іншими полотнами. Для нього характерні яскрава кольористика картин, але в кожній композиції твору відчувається прихована туга нереалізованої української душі, яка у своєму прагненні до волі постійно наражається на різні перешкоди. Про це свідчать і назви творів, представлених на перших двох персональних виставках: «Дума про Берестечко», «Літописець», «Іконописець», «Пробудження душі», «Карпатська мелодія», «Плеч гуцула», «Провидець», «Шевченко. Молитва». Приводом для обрання історичних сюжетів його полотен часто стають сучасні події. Якось до Ігоря Гавришкевича звернулася молодь по конструкцію козацької «чайки» з метою її відбудувати. Під час пошуків він виявив, що за

розмірами човен був такий, що й невелика морська хвиля ставала для нього серйозною перешкодою. Очевидно, козаки були вельми кмітливими й хоробрими, тож легко давали собі раду на «чайці» серед розбурханого моря. Саме цю силу духу передав митець на полотні.

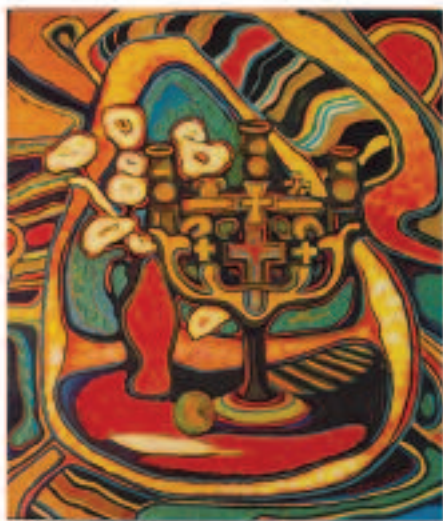
І все ж малярство не відволікало Гавришкевича від політичних подій, які відбувались у Львові. На початку 1990-х років він став депутатом Львівської міської ради, йому довірили комісію архітектури й будівництва. А оскільки був не байдужий до всього нового в політиці, то з великим інтересом почав вивчати й викати в суть нових законів, які приймала Верховна Рада.

Із щоденника: «Дійшло до того, що мене всерйоз прийняли за дипломованого юриста і запропонували перейти в юридичну комісію, де спочатку мені дали посаду секретаря, а згодом – заступника голови комісії. Я часто з цього приводу жартував, що є юристом лише серед художників».

Так перед політиком Гавришкевичем відкривалася нова перспектива. Він був першим серед тих, хто вніс 3 квітня 1990 року в сесійну залу український прапор, голосував за зняття пам'ятника Леніну у Львові. Потім був на головних позиціях крайової організації Народного Руху України, згодом – в обласному проводі Української народної партії (УНП), у партії «Наша Україна». Політика гартувала його і як творчу особистість, бо завжди знаходив неординарне рішення, ініціював нові ідеї.

Господар Личаківського некрополя

Уперше на Личаківській цвинтарі Ігор Гавришкевич подивився очима художника, коли члени «Товариства Лева» організували прибирання могил відомих діячів української науки й культури. Він тоді й гадки не мав, що через 10 років прийде сюди відновлювати зруйновані каплиці, пам'ятники, зводити нові. У 1997 році Ігор Гавришкевич став директором музею-заповідника «Личаківський цвинтар». І хоча цвинтар із латинської й грецької перекладається як усипальниця, спокою тут за останні 12 років не мають ані небіжчики, ані директор. Бо Ігор Гавришкевич знову

опинився саме там, де був особливо потрібний. Керівникові цього важливого в місті об'єкта необхідно бути водночас добрим організатором, чиновником-юристом, митцем-істориком і політиком-дипломатом. На цій ниві він особливо прислужився львівській громаді й українській державності. Адже за два століття на Личаківському цвинтарі було «поховано» чимало різних конфліктів, які особливо в перші роки проголошення незалежності України могли спричинити погіршення міжнародних стосунків з іншими державами, а також національні, міжконфесійні суперечки. І саме дипломатія Гавришкевича була задіяна у потрібному місці в кульмінаційний час утвердження позицій української державності серед світової й європейської спільноти.

Однак занедбаний цвинтар став новив ще й справжню фізичну небезпеку для відвідувачів. На пам'ятники, могили, каплиці не раз падали старі трухляві дерева. Багато прекрасних скульптурних робіт приховувало від стороннього ока густе гілля. Вони позаростали буйними хащами, до них узагалі не можна було досягнути. Серед такого безладу ніхто вже не бачив унікальних пам'ятників – справжніх шедеврів сакрального мистецтва, які творили випускники римської, віденської, паризької, краківської, львівської художніх академій.

– За історичними архітектурно-мистецькими цінностями Личаківському некрополю рівним є хіба що кладовище Пер-Лашез у Парижі, – переконаний Ігор Степанович. – Цвинтар був відкритий у 1786 році за розпорядженням австрійського імператора Йосифа II і відразу став елітним – тут ховали духовних осіб, відомих політиків, діячів культури, науки, військових. Така тенденція простежується й досі. Магістрат міста запросив відомого на той час садівника, який спланував цвинтар як паркову зону.

У музеї-заповіднику діє вчена рада, до якої входять авторитетні історики та митці. Рада не раз розглядала низку принципових питань з формування історичного середовища музею-некрополя і, зокрема, будівництва меморіалу воїнам Української Галицької армії (серед авторів проекту –

Ігор Гавришкевич) та порядок відновлення польських історичних поховань 1918–1919 років. У заповіднику створено науковий відділ, який популяризує всі історичні надбання, пов'язані з похованнями на Личакові. Оскільки дирекція розглядає цвинтар як парк, то здійснюється велика планова робота з озеленення. Викладено бруківкою головну алею, розчищено підходи до поховань, збудовано на території господарський будиночок, придбано електромобіль, який возить екскурсії туристів. Личаківський некрополь постійно відвідують високопоставлені гості – президенти, міністри, консули, дипломати, генерали та багато відомих і знаних особистостей, яких обов'язково супроводжує директор Ігор Гавришкевич.

– За ці 12 років я мав багато цікавих зустрічей і розмов із високоповажними персонами з різних країн світу. Вразив мене своїм глибоким патріотизмом відомий політик Збігнев Бзежинський, який приїжджав до Львова в пошуках могил своїх родичів і довго з цікавістю оглядав Личаківський цвинтар.

Директор музею-заповідника завжди сповнений нових задумів у пропаганді української історико-культурної спадщини. Він зняв два повнометражні фільми, організував персональну виставку про Личаківський некрополь, а останнє його впровадження – нічні екскурсії цвинтарем зі спеціальними світловими ефектами довкола пам'ятників, гробівців, каплиць. Як же потрібно щиро захоплюватися своєю роботою, щоб про усипальницю – цвинтар – написати з таким поетичним піднесенням:

«Тут, поміж шесту старезних лип і каштанів, кленів і тополь, поміж різноголосся співів птахів, хвостатих білок та куцохвостих зайців, ви вже не відчуєте смутку. Особливо в сонячну погоду при тихому вітрі, коли вслухаетесь в цей тихий шелест, то почуєте мелодію століть. Вас охоплять почуття філософської оцінки справжнього сенсу життя. Ви пізнаєте відмінність життєвих цінностей від марнотратства. Тут вами опанує спокій і душевна рівновага.»

«Художник Львова 2009 року»

У душі Ігоря Гавришкевича завжди живе митець. Він постійно працює як живописець. Виїжджає з колегами-художниками на пленери. Має своїх учнів-студентів, викладає на кафедрі академічного живопису у Львівській академії мистецтв. Нещодавно в Києві в Українському народному домі відбулась його персональна виставка. Критики відзначили значний поступ живописця Ігоря Гавришкевича. Митець досягнув того рівня образотворення, коли кожна локальна тема на його живописних полотнах викликає у глядача глибокі й неповторні естетичні переживання. За версією одного солідного журналу, Ігор Гавришкевич визнаний «Художником Львова 2009 року». Його картини купували державні особи для Президента України Леоніда Кучми та Президента Франції Франсуа Міттерана. Вони також є в колекціях Катерини Юценко, в галереї Віктора Пінчука, в багатьох музеях і приватних збірках і в Україні, і за кордоном.

Але і на цьому палітра барв талантів Ігоря Гавришкевича не обмежується. Як виходець із багатодітної родини, він чудовий сім'янин. І тут у нього лад та порозуміння. Дружина і троє доньок почуваються завжди любленими й захищеними, він – надійний чоловік і батько.

– Мої доньки, як і більшість нашої амбітної молоді, що навчається, прагнуть стати лідерами, зробити успішну кар'єру. Проте я завжди нагадую своїм донькам, що лідерство позбавляє жінок їх головного призначення – материнства, жіночності, творення гармонії сімейного життя.

